

Medlemsblad för Svensk-Lettiska Föreningen

Nr 3 (9) 1997, maj

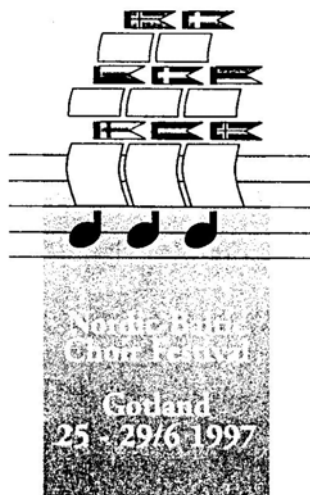
Ordförande: John Crafoord, tel 08/759 08 19

Redaktion: Rune Bengtsson, Bäckgårdsvägen 39 I, 143 41 VÅRBY,

tel 08/740 42 53, 782 26 37, fax 782 26 41, e-post rune.bengtsson@prv.se

Postgiro 94 86 93-7

Medlemsavgift: Enskild 150 kr, organisation 500 kr.

Nordisk-Baltisk Körfestival på Gotland 25-29 juni 1997

För andra gången anordnas en nordisk-baltisk körfestival. Den första anordnades sommaren 1995 i Riga. I år är Sverige arrangör och festivalen hålles på Gotland. Ca 200 körer och ensembler med ca 5.000 körsångare beräknas delta. Konserter kommer att hållas både i Visby och runt om på ön. Närmare information och program kan fås från projektledaren Olav Storgård, telefon & fax 060-17 33 66.

Hälsning från statministern

Från Statsminister Göran Persson har vi fått följande hälsning:

"Östersjösamarbetet öppnar gränser som tidigare varit stängda och skapar förutsättningar för en fredlig samexistens och gemensam utveckling i hela regionen. Samarbetet ska självklart ske på flera plan; från regeringssamtal över handel mellan företag till direkta kontakter folk till folk. Jag vill på detta sätt skicka en hälsning till medlemmarna i Svensk-Lettiska föreningen och önska er lycka till i ert arbete med att förbättra kontakten mellan länderna."

Bäste medlem!

Bakom oss har vi några intensiva månader i föreningens verksamhet. I början av februari var fyra av styrelsens ledamöter (John, Rune, Anita och Astrid) i Borås och deltog i "Nätverk Sverige-Lettland". Delar av styrelsen var några dagar därefter inbjudna till lettiska ambassaden där vi diskuterade föreningens roll och andra frågor med ambassadör Dripe och kulturattaché Kronbergs. Ett resultat av mötet blev att styrelsen, vid behov, kan utnyttja ambassadens lokaler för styrelsemöten. I slutet av samma månad var John i Riga och Lettgallen för att samla intryck om den sociala situationen i landet. Själv var jag också i Lettland i februari och bevistade bl a ett styrelsemöte med Lettisk-Svenska förbundet. Johns resa resulterade bl a i en uttömmande och välskriven artikel i Svenska Dagbladet den 14 april. Föreningen höll den 10 april sitt årsmöte, där, vid den efterföljande diskussionen återigen frågan om humanitärt bistånd kom i fokus. Samtliga ovanstående händelser presenteras närmare i separata artiklar nedan.

En annan aktuell svensk-lettisk händelse är utgivandet på svenska av Vizma Belševicas självbiografiska barndomsskildring "Bille". Händelsen uppmärksammades stort i både de stora dagstidningarna och i TV-nyheterna. Boken kan rekommenderas för läsning av flera skäl. Dels givetvis för att den svenska bokmarknaden inte översvämmas av lettisk prosa. Dels också för att den ger en spännande och nyanserad skildring av självständighetstidens Lettland, sett ur ett barns perspektiv.

Rune Bengtsson

Referat av föreningens årsmöte den 10 april 1997

Torsdagen den 10 april höll föreningen ordinarie årsmöte. Efter att det gångna årets verksamhet redovisats och styrelsen beviljats ansvarsfrihet, övergick mötet till att besätta de olika förtroendeposterna.

Styrelsen har nu följande sammansättning:

Ordförande John Crafoord, vald 1997 till 1999
Sekreterare Rune Bengtsson, vald 1997 till 1999
Kassör Inga Lagerquist, vald 1996 till 1998
Pär-Ola Folcker, vald 1997 till 1999
Anita Lackberg, vald 1997 till 1999
Astrid Sköldebring, vald 1996 till 1998
Maija Grinbergs, vald 1996 till 1998

Revisorer är Torsten Björkman och Peter Docherty

Valberedningen består av Sigge Malm, Juris Kronbergs och Tryggve Ericson.

Årsmötet beslutade att höja medlemsavgiften för enskild medlem till 150 kr men att behålla avgiften för kommuner/organisationer på 500 kr.

Att skicka pengar till Lettland

Från Anita kommer följande tips om man snabbt vill kunna skicka pengar till exempelvis Lettland. Ett företag "Western Union", vilket har kontor på ett flertal platser i Sverige förmedlar pengar på 10 minuter till önskad agent i mottagarlandet. I Lettland lär denna möjlighet finnas i Riga, Ventspils och Liepaja. Information på telefon 020-741 742.

Ordföranden har ordet

I föregående medlemsblad kunde jag berätta att jag under hösten grunnade på att göra ett besök i Lettlands "bakre delar" och i första hand i Lettgallen. Så kom föreningens höstmöte, vårt "Nödros" och den hastigt ordnade, framgångsrika insamlingen som vi också berättade om i förra bladet.

Hjälp av Lettlands Röda kors

När jag fortsatte min planering, blev det naturligt att ta kontakt med Röda korset i Lettland (LRK) för att få råd på vägen samt lokala kontakter. Jag ville ju också gärna se soppköken i Riga, dit våra pengar ju skulle gå. Kontakten blev synnerligen positiv tack vare LRK. En ovärderlig hjälp var att LRK lånade mig en bil med förare mot kostnader för bensin och förarens uppehälle! Resan gjordes 22-27 februari - jag ville ju se förhållandena i ogynnsam väderlek! Kylan hade släppt något de dagarna, men uppblötta vägar och duggregn sätter inte heller någon guldkant på tillvaron.

Många upplevelser

LRKs hjälp gjorde att jag i rad kunde komma in i:

sex fattiga familjehem	två ålderdomshem
ett mentalhem	ett hem för föräldralösa
en alkoholklinik	en barnklinik

allt i Daugavpils län och Rezekne stad.

Jag fick också kontakt med kommunala ledare på toppnivå, både i dessa stora städer och län samt på ett par småorter.

Summeringen är sannerligen inte upplyftande. Kolchosernas och storindustrins förändring ger arbetslöshet, som skapar fattigdom, alkoholism och vanlig trivial nöd, mer fattigdom, barn tas ej om hand och kan inte gå till skolan. Dr Laucis på LRK angav att 15.000(!) barn regelbundet uteblir från skolan. Av dessa 10.000 i Riga. Orsakerna är två. Vissa föräldrar har inte råd att betala skolmateriel, skolmat etc. Vissa föräldrar bryr sig inte alls om barnen!

Vänorter

Jag tog på de platser jag besökte upp frågan om vänortskontakter. Här i Lettgallen finns knappast någon fungerande svensk kontakt alls! Däremot några med andra länder. Jag fick också bevis för att Hoppets Stjärna, Livslust och Lions når ut punktvis med humanitär hjälp.

Bland Rigas fattiga

I Riga kunde jag genom LRK besöka två "soppkök". Det var inga kokvagnar, som jag trott, utan små lägenheter i fattigkvarter som inretts med klädförråd, läkare, hårfrissa(!) samt förstås kök och matsal. Det är mest fattiga äldre som kommer till en varm måltid, som de serveras vid bord. Man kan också få med sig till orkeslösa. Till vissa kan LRK sända hem. Den matsedel jag prövade var varm bönsoppa med kött, sauerkraut, bröd, te. Medelkostnad per portion är 0,29 lats. Vad vi kan förstå förvaltas våra insamlade medel väl och har kunnat utsträcka årets verksamhet.

Slumpvis hjälp

Kommunernas vänortsverksamhet understöds kraftigt av SIDA - med skattepengar. SIDA:s eget intryck är att denna mångsidiga hjälp till självhjälp ger stor effekt för kostnaderna. Föreningen har emellertid börjat granska hur dessa kommunkontakter i verkligheten fördelar sig över Lettland. Vi finner - föga överraskande - att det "bakre Lettland" konsekvent blivit glömt. Det är i själva verket så, att kommunernas fria val styrs av slumpen. Det är en slumpvis vald lettisk kommun som stöds. Det kan vara mycket gamla kontakter, det kan vara en bekants bekant som tipsat kommunledningen och så vidare. Vi tycker det vara naturligt att på alla sätt söka uppmuntra till att fler kontakter knyts i de glömda områdena. Styrelsen har börjat verka för detta. Jag har naturligtvis skrivit en utförlig rapport från resan och kan gärna komplettera dessa rader för den som skulle önska detta. En intervju med ett par bilder fanns i SvD den 14 april.

John Crafoord

Extramöte om hjälpverksamhet

Vid föreningens årsmöte beslutades om ett extra möte om hjälpverksamhet, vilket hölls den 24 april. Deltog gjorde förutom delar av styrelsen även representanter för olika hjälporganisationer. Ett konkret beslut som fattades var att försöka upprätta ett så heltäckande register som möjligt över de organisationer och enskilda i Sverige som arbetar mot Lettland. Lämna eventuella upplysningar till: VM-Travarna, Davidsgården, Åsgrind 1, 733 75 Möklinta, tel o fax 0224-800 10.

En livets lyriker

Lektorn vid Lettlands Universitet, filosofie magister Alvine Putne, har avlidit i sitt föräldrahem i Aluksne den 13 april 1997 i en ålder av 88 år.

Med henne förlorar vi svenskar en av de stora kulturbärare som förenat våra länder. Under över fyra decennier och totalt isolerad från Sverige, undervisade Alvine Putne sina elever i skolor och vid Lettlands Universitet i svenska. Detta var under den sovjetiska epoken en riskfylld uppgift.

Uppvuxen i Aluksne kam Alvine Putne som ung studentska till Riga där hon studerade historia och germanistik vid Lettlands Universitet. Hon ombads vid ett tillfälle av sin professor att översätta ett svenskt historiskt dokument till lettiska. Denna oväntade uppgift öppnade för henne dörrarna till ett nytt fascinerande land, Sverige. Hon blev elev till docenten i svenska, William Frey. Efter avlagd magisterexamen koncentrerade hon sedan sin lärargärning främst på undervisning i det svenska språket, svensk historia och litteraturhistoria. Hela generationer av historiker och översättare har gått i hennes fotspår.

Alvine Putne förblev hela livet en entusiast. Innan krig och ockupationer hemsökt Lettland upplevde hon lyckan att besöka Sverige i 14 dagar tillsammans med några väninnor som studerade historia. Hon berättade med humor om de glada minnena från den äventyrliga resan. Tåget gick ifrån dem, pengarna var slut och där satt en grupp lettiska studentskor på en ödslig bangård i Småland. Men med hjälp av Alvines språkliga färdigheter och en välvillig bonde kunde de ändå återvända helbrädda.

Spänstig och rörlig intresserade hon sig in i det sista för allt som rörde svensk kultur. Gemensamt hade vi en stor beundran för de stora gestalterna i svensk historia, då främst Karl XII. Lycklig var hon när hon i sin hand fick Frans G Bengtssons och Peter Englunds historiska skrifter om denne. Vi diskuterade också - inte enbart på skämt - möjligheterna att grunda en karolinsk klubb här i Lettland. För vilken betydelse hade inte Kung Gråkappa, Karl XI, för det lettiska folkets frigörelsekamp mot adelns förtryck, för det lettiska språket (Glicks bibelöversättning) och folkbildningen (församlingsskolan vid Kloster iela i Riga).

Under alla år, till dess de sista årens sjukdom bröt hennes krafter, förmådde Alvine Putne behålla sin ungdomliga glädje över att få undervisa i svenska och tyska, att få dela med sig av sin kärlek till de stora klassikerna, Goethe, Schubert, Lagerlöf... Den underbara våren 1989 gick vi båda under de blommande syrenerna vid Kanalparken i Riga och sjöng vår ungdoms Schubert-Lieder: *Die Linden Lüfte sind erwacht, Am Brunnen vor dem Tore* och andra skatter ur den gemensamma musikskatt vi vuxit upp med.

Alvine levde i ljus. Hon spred ljus. Såg inte mörkret. Lät aldrig sitt sinne tyngas av livets praktiska svårigheter, trots att hon levde under dem. Dina många vänner bland elever och arbetskamrater delar Din familjs djupa sorg. Du utstrålade ljus. Det ljuset slocknar inte.

Riga den 18 april 1997

Hillevi Sällebrant

Nätverk Sverige-Lettland

Den 1 och 2 februari i år anordnades i Borås en seminariehelg av sammanslutningen *Nätverk Sverige-Lettland*. Bakom sammanslutningen står Sveriges kyrkliga studieförbund i södra Älvsborg med eldsjälens Lars Westerlund. Uppropet till seminariet hade hörsammats av många föreningar, kommuner och enskilda som alla på olika sätt kunde bidra till en någorlunda samlad bild över vad som tilldrar sig runt om i Sverige vad gäller samarbets- och hjälpprojekt riktade mot Lettland.

Från Göran Perssons Östersjöråd kom sekreteraren Anders Sahlén som redovisade det hittillsvarande och kommande arbetet i rådet och hur den s k Östersjömiljarden skall disponeras. Vad gäller Lettland är det i första hand upprustning av fjärrvärmenäten i storstäderna som är aktuellt.

Det samarbetsprojekt som imponerade mest, var det vänortssamarbete som pågår mellan Gnosjö och Targale utanför Ventspils. I Gnosjö har man bildat en föreningsallians "Gnosjö hjälper" med representanter för hela skalan av lokala föreningar, från ABF, facket, kyrkan, frikyrkorna, Lion's, Rotary, idrottsrörelsen... Denna föreningsallians driver en second hand-butik för att finansiera verksamheten. Pengarna går till olika projekt som de som ingår i alliansen föreslår. En viktig del av verksamheten består i att få med "mottagarna" i Lettland i planerings- och genomförandeprocesserna. På så sätt får man lektioner i demokratiutveckling på köpet.

Idrotts- och scoutsamarbete var exempel på stödverksamhet på föreningsnivå. "Frihetens fångar" som arbetar med kvinnliga fångar i Riga, vänförsamlingsarbete och naturvårdsarbete var annat som inspirerade deltagarna till fortsatta ansträngningar.

Nätverksbygge 97

1-2 februari 1997

Radio Swedens sändningar på lettiska

Från och med den 1 april i år har de lettiska sändningarna från Sveriges Radios utlandsprogram nya sändningstider. I Stockholmsområdet kan programmen höras på FM 89,6 MHz alla veckans dagar kl 19.15.

Resor till Lettland sommaren 1997

Ett flertal organisationer som vi har samarbete med, kommer under sommaren att arrangera resor till Lettland. Föreningen Norden i Riga anordnar en språkresa för "nordister" veckorna kring midsommar med förläggning i Rujiena och utflykter till bl a Lettgallen, VM-Travarna i Möklinta ordnar en resa till trakterna av Tukums 17-24 juli och Jordbrukarnas Ungdomsförbund i samarbete med Nätverk Sverige-Lettland anordnar en resa 28 juli-4 augusti där tyngdpunkten ligger i trakterna av Cesis. Närmare upplysningar om resorna kan fås från detta blads redaktör.

Färjeförbindelse Riga-Stockholm

Efter många turer fram och tillbaka finns det nu en färjeförbindelse mellan den svenska och lettiska huvudstaden. Färjan heter Russ och går från Stockholm söndagar, tisdagar och torsdagar samt från Riga måndagar, onsdagar och fredagar. I Stockholm sköts biljettförsäljningen av Ånedin-linjen med kontor på Vasagatan 6 och telefon 08-24 79 85.

Ordbok till specialpris

Det påminns om att föreningens medlemmar till förmånspriset 100 kr + porto 24 kr kan köpa **Lettisk-svensk svensk-lettisk ordbok**. Beställningar sändes till redaktionen.
